

Ho Si Minh főiskola

Tegnap délelőtt átadták rendeltetésének az egri Ho Si Minh tanárképző főiskola új épületét, amelyben a matematikai, a fizikai, valamint a kémiai tanszék, továbbá egy 300 személyes étterem és konyha kapott helyet. A létesítményt 20 millió forinttal költséggel építették.

Bővült a METRIPOND

Nyolcvannégy méter hosszú, kétemeletes új épület-szárnyat adtak át rendeltetésének pénteken, tegnap a hőmezővásárhelyi METRIPOND Mérleggyárban. A gyár saját erejéből fedezte a mintegy 15 millió forintot beruházási költségét.

Kialakítását a gyár javuló exportlehetőségei, növekvő megrendelések tették szükségessé. Az új épület-szárnyban már az idén csaknem 40 millió forint értékű korszerű, elektronikus, optikai vezérlésű és laboratóriumi mérleget és adagolót készíthetnek.

Csak a cégér különbözik?

Aki belép a városellátó szövetkezet boltjaiba (kivéve a mézárzsék), konzervek, italok gúlaival találkozik. A különlegességek, az igazi szövetkezeti termékek ugyan csak elbűnnek a sok típus-termék mögött... Csúpnán a cégér különbözik — vagy a látszat csal? Tény, hogy a városellátó szövetkezet sajátos választéka mintha szürkült volna... Jogos kérdés, hogy a választékbővítés, a gazdagabb ellátás érdekében életre segített szövetkezeti boltok betöltik-e a velük szemben támasztott követelményeket?

Változó összetétel

A napokban nemcsak a pult innenső oldaláról kíváncsiskodunk, hanem bepillantunk a raktárakba, az üzleti „titkokba” is.

A kép tanulságos. A Csongrád megyei Városellátó Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet 1967—68-ban veszteséges volt, tavaly viszont 1 millió 20 ezer forint haszonnal tett szert. Mison Nándor ügyvezető igazgató szerint körülbelül 30 millió forint értékű forgalmat bonyolítottak le, azaz Szeged élelmi-

szerekk kereskedelméből tízedrészt vállaltak a szövetkezeti boltok. A balástyai Móra, a szegedi Felszabadulás, a tápéi Tiszatáj Téesz, valamint az Állami Pincegazdaság egyenként 250 forintos részjeggyel járult a gazdálkodáshoz; a saját vásárlói tervük mintegy 13 millió forintos termelést végzett. Tehát ebből állt elő az 1 millió 20 ezer forint haszon.

Vagy nemcsak ebből? Mison Nándor: „Tevékenységünk során alapvető problémával kerültünk szembe. Csúpnán a szövetkezeti termékekkel nem lehet gazdaságosan működtetni bolt-hálózatunkat. A vásárlók olyan cikkeket — többek között kenyereket — keresnek nálunk, amelyeket általában minden élelmiszerüzletben megtalálnak. Az okok arra készítettek bennünket, hogy választékunkat konzervvel, kenyérral, tejtermékekkel, kávéval, édesipari cikkekkel bővítsük. Az arány — meglégadataink szerint — 60—40 százalék. Azaz, forgalmunknak 60 százalékát a szövetkezetek adják, míg 40 százalékát a „típuscikkek” teszik ki. A vásárlók megkedvelték az általunk gyártott hűsítőszítményeket, de az utóbbi időben a kellenél, sajnos.

kevesebb sertés áll rendelkezésünkre, ezért az igényeket nem győztük. Nem tagadom, hogy boltjainkban felbukkantak a konzervek és társaik, ám ez, véleményem szerint, nem is lehet „más-képp”.

Hol az érdekeltség?

Nem vitás, hogy a szövetkezeti boltokban főként szövetkezeti termékeket szeretnénk vásárolni. Tehát amelyeket máshol nem kapunk meg; amelyekért éppen a szövetkezeti boltok pultjait keressük fel! (Jó példa „testközelben” található: a friss disznóhús, a házi módon készített szalonna, kolbász, hurka stb. hozta meg a hentesüzlet népszerűségét.) Mi az oka annak, hogy a többi bolt amolyan „mankó cikkekre” szorul?

A válasz egyértelmű: kevés a szövetkezetektől beszerezhető áru. A zöldségféléken, a burgonyán, a gyümölcsön, a húson, a hentesárun kívül alig van valami más. Ez az egyik ok. A másik az érdektelenségben keresendő.

Nézzünk egy példát: amikor a fogyasztási szövetkezet burgonyát vásárol, részvényes tagja egy fillérrel sem adja olcsóbban ezt a terméket, mint amennyiért másnak. Sőt, a disznóért még a szokásos felárat is „érdemes” megadni a szövetkezeti boltban, hiszen másképpen nem kap. Míg a tagszövetkezetek részvényük fejében a bankban szokásos kamattal jóval nagyobb haszonnal tesznek szert — addig az áruellátásban, a szövetkezeti termékek „kivánatosabb tételében”, az árakkal való politikálásban egyáltalán nem vesznek részt! Az őket nem érdekli — nincs ami különösen érdekeltté tenné őket — hogy miként boldogul a bolt. A másik oldal: olyan szövetkezeti melléküzemágakat kellene életre kelteni, amelyek sok keresett élelmiszerféléket készítenek, s nem — mondjuk — nikkelezéssel foglalkoznak.

I. N.

Eltűnt nevek nyomában

A levéltár és a honismerők

A helytörténeti kutatásoknak külön aktualitást ad a felszabadulási jubileum, a honismereti mozgalom pedig országsszerte megpezsdült az utóbbi években. Azóta, hogy Zala megyében majd félezer lelkes honismerő munkája nyomán publikálták a községek határait fellelt helyneveket, a mozgalom másutt, Csongrád megyében is konkrét példát lát. A nagyüzemi gazdálkodással hidak, folyók, utak, ösvények, dűlők nevei tűnnek el, de változnak a földrajzi és a termeléshez tartozó elnevezések is, a nyelvészlet szerves részei. Szinte az utolsó történelmi pillanatokban, emlékező öregek tájékoztatják a „honismerő”, hogy azok a nevek, melyek még kataszteri sőt katonai térképeken sem szerepelnek, írásos formában megmaradjanak az utókor-nak.

A mai hétköznapiaknak, az életnek hagyományait, adatait gyűjtik konok szorgalommal a „honismerők”, akiket szép szenvedélyük így avat különböző gyűjtőterületek tudósáivá. Csongrád megyében közel százan lehetnek, a mozgalmat a Hazafias Népfront megyei és városi bizottsága patronálja. Az elméleti kérdéseket Incze Géza vezetésével a Tanárképző Főiskolán dolgozzák ki, a nyelvészeti vonatkozásokat dr. Nyíri Antal, a József Attila Tudományegyetem professzora, a honismereti bizottság elnöke elemzi. A helynévgyűjtés mellett, a honismeret másik fontos területét: a krónikairást Bócsák Vince tanár fogja össze.

Oltvány Ferenc, a levéltár vezetője minap arról számolt be egy városi népfrentbizottság elnökségi ülésen Szegeden, hogyan segíti a levéltár a honismereti munkát. Elmondta, hogy Szegeden begyűjtötték az 1959—61 közötti utolsó tévész-mozgalmat megelőző kataszteri felmérések iratanyagát, mely még frissen őrzi a földosztás hagyatékát: az egykori neveket, a nadrágszíjparcellák megjelöléseit ma már alig használják. Térképeket gyűjtöttek a feudális kortól napjainkig — közülük a leghasznosabb az 1930-as évek közepétől maradt ránk, Giba Antal felvétele a teljes szegedi határról. Ezenkívül átvizsgálják az egykori bírósági peres iratokat, ahol szintén több, ma már használatlan földrajzi helynévre bukkannak. A levéltár munkatársai történelembe írják, adatok-

kal konkretizálják a helyneveket. Ebből a szempontból jelentős a földosztás körülményeinek most folyó vizsgálata: többek között Oltvány Ferenc a tápéi, Bóor László a pusztaszeri, Huszka Lajos a szatmazi, Rakoczay János a ruzsai, Balázs György és Pölös Jánosné a mórhal-

mi adatokat, helyneveket gyűjti.

A munka néhány esztendő múlva kötetben is megjelenik. Ugyancsak gyűjti a levéltár a helytörténeti adatokat, publikálásukat a Szeged felszabadulásával foglalkozó dolgozatok sorozatával kezdenék.

Esőben

Már szinte le sem merjük írni: újra esik. Mindennapos téma, hogy hullik valami, s különös, hogy ez senkinek sem tesz ki. Panaszkodunk az időre, pedig ennek a mostani esőnek (mert most éppen az esik) direkt örülni kellene. Hogy miért? Több okból. Először is: lemossa a háztetőkről a tavalyi falevelet, gázt, tücsköt-bogarat, így a továbbiakban szüntesztá esővíz csorog majd a nyakunkba, az e célra készített esőcsatornából. Másodsor: friss lével telítődnek a gödrök, így az oldalról jövő fröccsentés nyomtalanul megszűnik otthon, a kályha mellett. Harmadsor: a lerakódott iszapréteg apránként leolvad az utcák aszfaltjáról — némelyik már határozottan megkülönböztethető a dűlőutaktól —, s így senki nem mondhatja, hogy a szegedi utcákat az isten se mossa...

Technika és munkafegyelem

Panaszkodunk, hogy fellazult a munkafegyelem és kevesebb az okok. Vannak, akik a kötött bér-gazdálkodásban látják a fő okot, mások pedig abban, hogy a teljes foglalkoztatottság csupán humánus elveinkből következik, s ha mások lennének a vállalati „mutatók”, akár felesleggel is számolhatnánk a munkaerőt, következésképpen nyomást gyakorolnának a kapun belüliekre, s a szigorúbb munkafegyelmet e közvetett ráhatás garantálná. Sokan túlzottnak tartják szocialista államunk humanizmusát, a munkaügyi védelmet, de találkoztunk olyan állásponttal is, hogy a technikai színvonalban is éppen elegendő okot lehetünk, amely kihat a munkafegyelemre.

Valami kis igazság mindegyik álláspontban van. A szocialista állam humanizmusát persze nem mérsekl. De nagyobb dísztingvációra apellálhatnánk, hogy kik és milyen mértékben érdeklik meg, társadalmunk humanizmusát, védelmét. A teljes foglalkoztatottság, a létbiztonság megteremtése forradalmunk vívmánya. Más kérdés, hogy ezzel a vívmánnyal hogyan gazdálkodunk. Ha kapun belüli csoportosítunk felesleges munkaerőt, akkor csak látszat az egész, s valójában nem erősít. A valóságban persze aligha lehet munkaerő-feleslegről beszélnünk, hiszen a kapun kívül ezernyi lehetőség vár minden dolgozni akaró embert.

A bér-gazdálkodás jelenlegi gyakorlata — nem is annyira a fentről meghatározott bérpolitika, mint inkább a „lent” beidegződött végrehajtás — sokkal közelebb áll a munkafegyelem fellazulásának igazi okaihoz, de önmagában ez sem lehet a magyarázat. Azért sem, mert a gazdasági mechanizmus sokkal összetettebb paraméterekből táplálkozik, mintsem egy, vagy néhány ok meghatározhatná akár a munkafegyelem gyengeségét, vagy szilárd-ságát, esetleg más tény alakulását. Mindenesetre érdemes odafigyelni arra a véleményre, hogy a gazdasági technikai színvonal legalább annyira befolyásoló a munkafegyelem alakulásában, mint bármelyik más, előbb említett tényező.

A munkafegyelem olyan nagy hatással van a termelékenységre, hogy azt számokkal alig lehet kimutatni. Azért említjük a termelékenységet, mert végül is a termelékenység alakulása a perdöntő a társadalmi előrehaladásban. Az utóbbi években viszont nem úgy alakult a termelékenység, ahogyan azt célul tűztük magunk elé. A fluktuáció is jelentősen befolyásolja a termelékenységet. Elegendő csak egyetlen dolgot hivatkozni: az új dolgozók betanítási ideje, gyakoroltságuk hiánya komolyan mérsekelheti a munka termelékenységét. De miért a munkaerő nagymérvű vándorlása? A bérek miatt is, de amiatt is, hogy a termelés menetében indokolatlanul sok munkáskézre van szükség nálunk. Miért? Mert a technikai színvonal állapota sokfelé igényli a munkáskézet.

Lássunk egy-két adatot bizonyosságul. Nálunk az iparban foglalkoztatott munkásoknak 58 százaléka alap-, 42 százaléka pedig kisegítőtevékenységet végez. A kisegítőmunkát végző emberek soraiban is legmagasabb az anyagmozgatással, szállítással és raktározással foglalkozók részaránya, az összes munkásoknak több mint 15 százaléka. Szembeállítva például az NDK öt évvel ezelőtti adataival, kiderül, hogy ott az anyagmozgatással és a szállítással foglalkozók részaránya az összes munkásokhoz viszonyítva mindössze 6,6 százalék. Kézzelfoghatóan adódik a következtetés, hogy nálunk e tevékenységek munkaerő-igényét csak a gépesítés fokozásával lehet csökkenteni.

Érdemes azonban segítségül hívni dr. Lévárdi Ferenc nehézipari miniszter szavait: „Tapasztalataim szerint — mondta — a vállalatok aránytalanul nagyobb energiát fordítanak az új munkaerő megszerzésére, mint a meglévő megtartására, pedig az utóbbi a hatékonyabb.” Ez így igaz, de ugyancsak a miniszter mondta azt is, hogy véleménye szerint a gépek árához viszonyítva az élő munka nálunk még mindig olcsó, ezért a gazdasági szabályozók változtatásával el kell érni, hogy — lehetőleg a költség inflálása nélkül — közelebb kerüljön egymáshoz az élő és a holtmunka értékelése. Ezzel a termelékenység növelése két irányból is ösztönzést nyerne: indirekt módon a műszaki fejlesztés, ezen belül a gépesítés útján, direkt módon pedig az élő munka takarékosabb felhasználásával, a létszám csökkentésével, illetőleg kisebb ütemű növelésével.

A fejlett technika önmaga is fegyvelmező, mert diktálja a tennivalókat. A modern termelő szalag, a futó konveijorpálya másodpercnyi pontosságot követel, s szeretném azonnal hozzátenni, hogy fizikailag könnyebbé is jelent a munkásnak. S még egyet: a gépesítés, a ma még kézzel végzett munka gépesítése szinte elkerülhetetlen követelménye fejlődésünknek, hiszen évek múlva még nehezebb lesz segédmunkást találni. A fellazult munkafegyelemnek a modernizálás, a technikai fejlesztés egyik alapvető, tartós ellenszere.

Matkó István

Gazdag István

Tisza—II. vízlépcső

Az ENSZ fejlesztési program kormányzótanácsának jóváhagyásával a FAO első lépcsőként több mint háromszáz ezer dollár anyagi támogatást nyújt a Tisza—II. vízlépcső és öntözőrendszerének építéséhez. A közelmúltban külföldi és magyar szakemberekből konzultatív vegyesbizottság alakult. Ez a bizottság készíti el a Tisza—II. vízlépcső térségében nyolc modellüzem tervét, s később ezekben a mintagazdaságokban próbálják ki, hogyan lehet az adott területen a leg-gazdaságosabban hasznosítani az öntözővizet. FAO-keretből magyar szakemberek utaznak 4—6 hónapos tanulmányútra külföldre, ugyanakkor hazánkban külföldi szakembereknek képeznek tovább.

— A legfejlettebb módszerekkel készítjük a modellüzemek terveit — mondotta a most megindult munkáról dr. Kovács Gábor, a vegyesbizottság tagja, a Szarvasi Öntözési és Rizstermesztési Kutató Intézet igazgatója. A Körösvölgyi térségében több mint nyolcvanezer holdra ad majd öntözővizet a Tisza—II. vízlépcső, s ennek a tájnak a hétezer holdas Kondorosi Dolgozó Tsz lesz a modellüzeme. A modellüzem tervén a szarvasi tudományos kutatók dolgoznak. (MTI)

Találkozó

Pénteken délután Gáspár Sándor, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT főtitkára és Ilku Pál, az MSZMP Politikai Bizottságának póttagja, művelődésügyi miniszter, a Fészek Klubban találkozott a színházi élet vezetőivel, alkotóival. A művészeti szakszervezetek szövetsége által összehívott megbeszélésen a fővárosi színházak és több vidéki színház művészeti és mozgalmi vezetői, valamint élenjáró művészek vettek részt. A találkozó a színházi dolgozók élet- és munkakörülményeiről, időszerű színházpolitikai kérdésekről folytattak eszmecserét.

SZOMBAT, 1970. FEBRUÁR 14.

DELMAGYARORSZÁG 3